

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาของไทยในยุคสมัยก่อนที่จะมีระบบการศึกษาและสถานศึกษาที่เรียกว่า "โรงเรียน" นั้น บ้าน วัด วัง และสำนักราชบัณฑิต เป็นสถานที่ให้การศึกษาอบรมแก่กุลบุตร กุลธิดา เป็นแหล่งสืบทอดความรู้ความคิด ประเพณีวัฒนธรรม และค่านิยมในแต่ละยุคสมัย การเรียนการสอนไม่มีระบบและระเบียบแบบแผนที่แน่นอน ต่างมุ่งสอนไปตามความรู้ความสามารถที่ผู้สอนมีอยู่ การสอนโดยทั่วไปจะมุ่งเน้นในเรื่องให้ศิษย์ประพฤติตนเป็นคนดี สามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมด้วยความสงบสุข ประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ตามควรแก่อัตภาพ¹

ครั้นถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เริ่มมีระบบการศึกษาและสถานศึกษาที่เรียกว่า "โรงเรียน" ขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญที่จะเตรียมคนเข้ารับราชการเป็นเสมียนในหน่วยราชการต่าง ๆ ที่เพิ่มขึ้นจำนวนมาก ดังข้อความประกาศชักชวนให้ข้าราชการส่งบุตรหลานเข้าเล่าเรียนว่า

...อนึ่งถึงบุตรหลานของข้าราชการ ซึ่งยังไม่ได้นำมาทูลเกล้าฯ ถวายนั้นก็ดี ถ้าสมัครจะเข้ามาฝึกหัดเล่าเรียนหนังสือไทย ก็จงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รับไว้ฝึกหัดเล่าเรียน เพื่อจะให้รู้หนังสือและขนบธรรมเนียมราชการให้ชัดเจน จะได้รับราชการฉลองพระเดชพระคุณต่อไป...²

ข้อความในประกาศชักชวนนี้ เมื่อผนวกกับค่านิยมดั้งเดิมของคนไทย ซึ่งนิยมยกย่องขุนนางข้าราชการว่าเป็นผู้สูงเกียรติ ดังถ้อยคำที่ว่า "สิบต่อค้ำไม่เท่าพระยาเลี้ยง" หรือ "โตขึ้นขอให้เป็นเจ้าคนนายคน" ทำให้การเล่าเรียนหนังสือเพื่อจะได้ประกอบอาชีพรับราชการตามประกาศชักชวนฉบับนี้ เป็นที่แพร่หลายในหมู่ประชาชนคนไทยอย่างรวดเร็ว ผู้มีโอกาสได้รับการ

¹ กระทรวงศึกษาธิการ, 200 ปีของการศึกษาไทย (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2526), หน้า 3 และ 39.

² คณะกรรมการจัดงานเฉลิมฉลองวาระครบรอบ 100 ปี ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, เอกสารเรื่องจัดการศึกษา (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2511), หน้า 2.

ศึกษาแม้เพียงครึ่ง ๆ กลาง ๆ จากโรงเรียนต่างก็พากันละทิ้งอาชีพดั้งเดิมที่ได้ประกอบกันมาแต่บรรพบุรุษ มุ่งเข้าสู่อาชีพเสมียนรับราชการ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาขึ้นตั้งแต่ในช่วงปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวแล้ว คือหน่วยราชการต่าง ๆ ไม่สามารถจะรับบุคคลจำนวนมากเข้าทำงานได้ ซึ่งได้สร้างความผิดหวังให้แก่บุคคลเหล่านั้นเป็นอย่างมาก ครั้นจะกลับไปประกอบอาชีพดั้งเดิมตามบรรพบุรุษ ก็ไม่อาจทำได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย เนื่องจากไม่ได้รับการปลูกฝังและฝึกหัดมาแต่เยาว์วัย ดังที่สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรสผู้ทรงรับผิดชอบการศึกษาในหัวเมือง (โดยการสนับสนุนของกระทรวงมหาดไทย) ขณะนั้น ได้ทรงให้ข้อคิดเห็นไว้ว่า

... การศึกษาวิชาหนังสือในชั้นนี้ของพวกบุตรราษฎร ไม่เป็นอันโยงกับการศึกษาพิเศษสำหรับการทำงานเดิมของตระกูล กลับจะเป็น เครื่อง เปลี่ยนพื้น เพ่ไป ในทางใหม่... โรงเรียนตั้งออกไปถึงไหน ความ เปลี่ยนพื้น เพ่ของ คนก็มิไปถึงนั้น ในเมืองใกล้เคียง บุตรชวาณาเรียนหนังสือแล้ว... ไม่ทำนาต่อไป... ในไม่ช้า ตระกูลผู้เป็นเจ้าของที่ดิน เช่นนั้น ก็จะไม่มื่ออะไรเป็นหลักทรัพย์ กลับจะต้องหาเลี้ยงชีพด้วยกำลังแรง... ข้อที่การศึกษาสามัญที่จัดขึ้นไม่ เป็นอันโยงกับการศึกษาพิเศษ [คือการศึกษา ด้านการงานอาชีพ... ผู้วิจัย] ของราษฎร...¹

ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ได้ทรงปลูกฝังค่านิยมใหม่ในการศึกษา โดยให้ราษฎรเห็นคุณประโยชน์ของการศึกษาในส่วนที่จะทำ ให้เป็นพลเมืองดีของชาติ และเพื่อการประกอบอาชีพอิสระที่สุจริตอื่น ๆ นอกเหนือจากการรับราชการ ดังข้อความบางตอนในบทพระราชนิพนธ์ที่ว่า

... ดั่งนี้จะไม่ เป็นการสมควรแลหรือ ที่เราจะสอนให้พวกหนุ่ม ๆ ของเราปรารณาหา งานการอื่น ๆ อันพึงหวังประโยชน์ ได้ดีกว่าการ เป็นเสมียน ถ้าเราจะสอนเขาทั้งหลายให้รู้สึก เกียรติยศ แห่งการที่จะ เป็นผู้ เพาะความ สมบูรณ์ ให้แก่ประเทศ เช่น ชวาณา ชาวสวน พ่อค้า และช่างต่าง ๆ จะไม่ดีกว่าหรือ? ท่านเชื่อหรือว่าพวกหนุ่ม ๆ ของเราจะทำประโยชน์

¹ ประมวลพระนิพนธ์ในสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, ลายพระหัตถ์ เกี่ยวกับการศึกษา (กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2514), หน้า 620-621.

ให้แก่บ้านเมือง โดยทางเป็นเสมือนมากกว่าทางอื่น ๆ เราจะมีข่าวของเครื่องใช้ได้อย่างไร
ถ้าเราไม่อุทหนุณคนจำพวกที่จะ เพาะสิ่งของนั้น ๆ ขึ้น...¹

เนื่องจากพระราชประสงค์ข้อนี้ ตรงกับนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการ
ประกอบอาชีพของราษฎร ซึ่งเสนาบดีกระทรวงธรรมการทั้งสองท่านในรัชสมัยของพระองค์ (คือ
เจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี และเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี) ได้มีความพยายามที่จะจัด
เป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นในรัชสมัยนี้จึงมีโครงการต่าง ๆ เพื่อสนองนโยบายด้านนี้อย่างแพร่หลาย
เป็นต้นว่าการจัดงานแสดงศิลปหัตถกรรมของนักเรียนขึ้น เป็นครั้งแรกที่โรงเรียนสวนกุหลาบ เมื่อ
พ.ศ. 2455 การจัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูฝึกกรรม เมื่อ พ.ศ. 2460 การจัดทำเยาวยชนของชาติได้
เล่าเรียนทางด้านสามัญศึกษาคู่ไปกับวิสามัญศึกษา * ตามโครงการศึกษา พ.ศ. 2456 พ.ศ.
2458 และพ.ศ. 2464 การปรับปรุงหลักสูตรวิชาการงานอาชีพในระดับต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพ
ยิ่งขึ้น การเปิดโรงเรียนอาชีวศึกษาประเภทต่าง ๆ ตลอดจนการออกพระราชบัญญัติประถมศึกษา
พุทธศักราช 2464 ซึ่งนอกจากจะมีจุดมุ่งหมายหลักที่จะบังคับเด็กชายหญิงให้เรียนจนจบประโยค
ประถมศึกษาแล้ว ยังมีจุดมุ่งหมายที่จะให้เด็กได้เรียนวิชาการงานอาชีพ (ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
และ 5) อย่างทั่วถึง เพื่อปลูกฝังนิสัยรักในการประกอบอาชีพใช้แรงงานต่าง ๆ และให้มีความรู้
เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชีพนั้น ๆ ดังข้อความบางตอนในนโยบายการจัดการศึกษาของเจ้าพระยา
ธรรมศักดิ์มนตรี เสนาบดีกระทรวงธรรมการในสมัยรัชกาลที่ 6 เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2462
ความว่า

...ผู้ที่ตั้งหน้าตั้งตามาเล่าเรียน ก็มักจะต้องการเรียนแต่วิชาหนังสือเสียมากด้วยความ
หวังที่จะหากินด้วยวิชาหนังสือ เพื่อหนีการอาชีพที่ได้กล่าวมาแล้ว [คืออาชีพใช้แรงงานต่าง ๆ
....ผู้วิจัย] จริงอยู่ในโครงการศึกษาไม่ว่าประเภทใด ก็ต้องตั้งต้นด้วยวิชาหนังสือก่อน
แต่จะปล่อยให้หนีไปทางนั้นทางเดียวสำหรับทวยราษฎรนั้นหาควรไม่ จึงจำเป็นต้องคิดหา
ทางแก้ความบกพร่องที่ทราบกันอยู่แล้ว...ทางที่เราจะจัดต่อไปนี้ ก็ด้วยการกวัดขั้นจัดการ

¹ ประยูร ลิทธิพันธ์, พระมหาธีรราชเจ้า (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สยาม,
2515), หน้า 473.

* คือการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพเฉพาะอย่าง เช่น หัตถกรรม กลสิกรรม เป็นต้น

ศึกษาให้ยิ่งขึ้น และจัดการให้เจ้าหน้าที่มีทางที่จะโยกย้ายไปมาในทางที่จำเป็น เมืองต้องการ เครื่องมือที่จะใช้นั้นก็มีอยู่แต่พระราชบัญญัติ เกณฑ์ศึกษา...¹

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยคณะราษฎร เมื่อ พ.ศ.2475 การศึกษาทางด้านการงานอาชีพก็ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลด้วยดีตลอดมา ดังมีหลักฐานปรากฏในคำแถลงนโยบายของรัฐบาลชุดต่าง ๆ เช่น คำแถลงนโยบายของรัฐบาลชุดพระยามโนปกรณนิติธาดา ซึ่งมีเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ.2475 ดังข้อความที่ว่า

...ในส่วนวิชาชีพ จะเริ่มจัดตั้งโรงเรียนวิสามัญทั้งแผนกกลุกรรม อุตสาหกรรม และพาณิชยกรรมให้ครบครัน ตั้งต้นแต่ประถมศึกษาขึ้นไป เพื่อจะได้ไม่มีนักเรียนหนังสือเป็นสามัญไปส่วนเดียวเหมือนเดิยวนี้...²

ส่วนคำแถลงนโยบายของรัฐบาลยุคจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ซึ่งมีพลโทประยูร ภมรมนตรี เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ.2485 ก็มีนโยบายที่จะจัดการศึกษาทางด้านการงานอาชีพให้สอดคล้องกับสภาวะ เศรษฐกิจของประเทศในขณะนั้น ความว่า

...อาชีวศึกษา จะจัดให้มีสถานศึกษาอาชีพประเภทต่าง ๆ เป็นปีกแผ่นเหมาะสมกับท้องถิ่นตามลำดับความจำเป็น จะปรับปรุงและปฏิบัติงานให้เหมาะสมแก่ความต้องการของประเทศชาติ โดยเฉพาะในขณะที่อยู่ในภาวะคับขัน โดยจะฝึกหัดและเพิ่มจำนวนช่างฝีมือประเภทต่าง ๆ ให้มีความรู้ความชำนาญในวิชาชีพที่จำเป็นให้เพียงพอและส่งเสริมให้ประกอบประดิษฐกรรมบางชนิดขึ้นได้เองให้สอดคล้องกับโครงการอุตสาหกรรมของรัฐด้วย...³

ด้วยเหตุที่รัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อการศึกษาด้านการงานอาชีพดังกล่าว ทำให้มีการกำหนด "หัตถศึกษา" เป็นองค์หนึ่งในสี่ของการศึกษา (ประกอบด้วยจริยศึกษา พุทธิศึกษา และพลศึกษา) ในแผนการศึกษาชาติ พ.ศ.2494 และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2503 สำหรับแผน

¹ กจช. ร.6.ศ.10/42, "วิธีดำเนินการตามโครงการศึกษา ร.ศ.131"

² รอง ศยามานนท์, ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ 2435-2495 (พระนคร:โรงพิมพ์คุรุสภา, 2505), หน้า 186.

³ รอง ศยามานนท์, ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ 2435-2495 หน้า 186.

การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 ก็ได้ให้ความสำคัญต่อการศึกษาทางด้านการงานอาชีพมากยิ่งขึ้น ดังปรากฏในแนวนโยบายการศึกษาของรัฐข้อ 20 ที่ว่า

... รัฐพึงสนับสนุนการอาชีวศึกษาอย่างกว้างขวางและให้สอดคล้องกับภาวะทาง เศรษฐกิจและสังคมทั้งในรูปแบบที่จัดให้ผสมผสาน เข้าไว้ในการศึกษาทุกระดับ และที่จัดเป็น เอกเทศตามความจำเป็น ทั้งนี้โดยมุ่งเน้นความรู้ความสามารถด้าน เกษตรกรรมและ อุตสาหกรรมที่สนับสนุนการ เกษตร เป็นสำคัญ...¹

ถึงแม้ว่าการศึกษาทางด้านการงานอาชีพ จะได้รับการส่งเสริมสนับสนุนอย่างจริงจังมา ตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจนถึงปัจจุบัน และหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับวิชา การงานอาชีพในระดับต่าง ๆ ก็ได้มีพัฒนาการมาเป็นลำดับ แต่จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิชา การงานอาชีพในระดับประถมศึกษาปัจจุบัน ซึ่งเรียกว่ากลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพตามหลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 พบว่ายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ดังที่ลักษณะ สมเชื้อ ได้ ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ในจังหวัดชลบุรี" พบว่าโรงเรียนจัดครูสอน เฉพาะกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพได้น้อย ครูนำ ความรู้ที่ได้จากการอบรมมาใช้ในการเรียนการสอน เฉพาะกลุ่มวิชานี้น้อยมาก ครูไม่มีเวลาผลิตสื่อ การสอน ขาดเครื่องมือเครื่องใช้ที่มีขนาดพอเหมาะกับการใช้งานของเด็ก การประชาสัมพันธ์ให้ บุคคลในท้องถิ่นมีความเข้าใจและ เจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอนกลุ่มนี้มีน้อยมาก มีการใช้แหล่ง วิทยาการและวิทยากรในท้องถิ่นน้อยที่สุด ตลอดจนครูมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับงานบ้าน งาน เกษตร งานประดิษฐ์และงานช่าง รวมทั้งการประเมินผลกลุ่มวิชานี้ไม่ดีพอ²

ภิรมย์ ศรีเพชร ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบความต้องการและการปฏิบัติ จริงในการฝึกปฏิบัติด้านการงานและพื้นฐานอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หก ในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี" พบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับการที่ทาง

¹ วสันต์ ธีรานุรักษ์, แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 พร้อมด้วยคำถามคำตอบ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ธีรานุสรณ์, ๒๕๒๒.), หน้า 1-7.

² ลักษณะ สมเชื้อ, "ปัญหาการสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพในชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1 และ 2 ในจังหวัดชลบุรี" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2524), หน้า บทคัดย่อ.

โรงเรียนไม่สามารถจัดกิจกรรมให้ตอบสนองความต้องการของนักเรียนได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากขาดแคลนครูที่มีความถนัดเฉพาะงาน คุณภาพของแหล่งฝึกงานไม่ดีเท่าที่ควร ขาดแคลนงบประมาณ ผู้ปกครองนักเรียนไม่สนับสนุนให้เรียนงานต่าง ๆ และไม่ให้ความร่วมมือในการติดตามผลการปฏิบัติงานของนักเรียนเท่าที่ควร เนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองเข้าใจจุดมุ่งหมายของหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 ตลอดจนเจตคติต่ออาชีพรับราชการของนักเรียนยังอยู่ในระดับสูงกว่าอาชีพใช้แรงงานมาก ¹

นอกจากนั้นอรุณ เจริญธีรพันธ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เกี่ยวกับการจัดสอนงาน เลือกรุ่นกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ" พบว่างบประมาณในการจัดซื้อวัสดุและอุปกรณ์การเรียนการสอนมีไม่เพียงพอ ขาดแคลนครูที่มีความรู้ความสามารถในการสอนกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ หนังสือและเอกสารค้นคว้าเพิ่มเติมในการสอนกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพมีน้อย ตลอดจนขาดความร่วมมือจากผู้ปกครองนักเรียน ²

จากงานวิจัยส่วนหนึ่งที่ยกมานี้แสดงว่าการเรียนการสอนกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 จะต้องได้รับการปรับปรุงเพื่อให้ได้รับผลสำเร็จยิ่งขึ้น ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาดังพัฒนาการของหลักสูตรการงานอาชีพในระดับประถมศึกษา จะช่วยให้เห็นสภาพและการปรับปรุงหลักสูตรในอดีต ซึ่งจะนำมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรการงานอาชีพในระดับประถมศึกษาในอนาคตให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ประกอบกับผู้วิจัยเห็นว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของหลักสูตรการงานอาชีพในระดับประถมศึกษา ยังไม่มีผู้ใดกระทำมาก่อน จึงเห็นควรศึกษาเรื่องนี้และโดยเหตุที่หลักสูตรประถมศึกษาฉบับแรก (สมัยนั้น เรียกว่ากฎพิภักสำหรับ

¹ "ภิรมย์ ศรีเพชร" การเปรียบเทียบความต้องการและการปฏิบัติจริงในการฝึกปฏิบัติด้านงานและพื้นฐานอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หก ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2527), หน้า บทคัดย่อ

² อรุณ เจริญธีรพันธ์, "ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เกี่ยวกับการจัดสอนงาน เลือกรุ่นกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528), หน้า บทคัดย่อ.

การศึกษาเป็นหลักสูตรในโรงเรียนมูลสามัญ) เริ่มมีขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2435 และมีข้อความที่เกี่ยวข้องกับวิชาการงานอาชีพ ผู้วิจัยจึงจะเริ่มศึกษาวิเคราะห์พัฒนาการของหลักสูตรการงานอาชีพตั้งแต่ พ.ศ. 2435 ถึง พ.ศ. 2530 อีกประการหนึ่งผู้วิจัยเห็นว่าหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับวิชาการงานอาชีพ มีชื่อเรียกต่างกันตามยุคตามสมัย เช่น เรียกว่าวิชาการฝีมือ การฝีมือและการงาน วิชาอาชีพ วิชาหาเลี้ยงชีพ หมวดหัตถศึกษา และกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ เป็นต้น ซึ่งล้วนหมายถึงวิชาที่เกี่ยวข้องกับการงานและอาชีพทั้งสิ้น ผู้วิจัยจึงจะใช้ชื่อหลักสูตรท่านองนี้เป็นกลาง ๆ ว่า "หลักสูตรการงานอาชีพ"

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์พัฒนาการของหลักสูตรการงานอาชีพในระดับประถมศึกษา ตั้งแต่ พ.ศ. 2435 ถึง พ.ศ. 2530

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งจะวิเคราะห์พัฒนาการของหลักสูตรการงานอาชีพในระดับประถมศึกษา ตั้งแต่ พ.ศ. 2435 จนถึง พ.ศ. 2530 ในด้านความมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา อัตราเวลาเรียน กระบวนการเรียนการสอน สื่อการสอน การวัดและประเมินผล ตลอดจนสภาพการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของหลักสูตรการงานอาชีพโดยอาศัยการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

คำจำกัดความ

หลักสูตรการงานอาชีพ หมายถึง ระเบียบการจัดวิชาหรือประสบการณ์ให้นักเรียนประถมศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับเกษตรกรรม หัตถกรรม คหกรรม พาณิชยกรรม ตลอดจนงานประดิษฐ์และงานช่างต่าง ๆ โดยครอบคลุมองค์ประกอบด้านความมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา อัตราเวลาเรียน การจัดการเรียนการสอน สื่อการสอน การวัดและประเมินผล

หลักสูตรการงานอาชีพในระดับประถมศึกษา หมายถึง หลักสูตรการงานอาชีพในระดับการศึกษาภาคบังคับหรือก่อนระดับมัธยมศึกษา

พัฒนาการของหลักสูตรการงานอาชีพ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของหลักสูตรการงานอาชีพที่ค่อย ๆ เป็นไปตามสภาพการณ์แวดล้อมต่าง ๆ

ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้ถือว่าข้อมูลที่ได้จาก เอกสารในหอจดหมายเหตุแห่งชาติ และ เอกสารหรือหนังสืออื่น ๆ ของทางราชการ เป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้ และแสดงสภาพความเป็นจริง

ข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาย้อนไปในอดีต ข้อมูลบางอย่างบางตอนขาดหายไปหรือไม่สามารถค้นคว้าได้ อาจทำให้งานวิจัยนี้ไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร

ขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้คือ

1.1 รวบรวมหลักฐาน

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล โดยใช้หลักฐานชั้นต้นเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งได้แก่หนังสือโต้ตอบ และ เอกสารทางวิชาการ ตลอดจนระเบียบข้อบังคับต่างๆ ประกอบกับ เอกสารชั้นรอง ซึ่งได้แก่หนังสือ วารสาร วิทยานิพนธ์ และบทความต่างๆ แหล่งข้อมูลดังกล่าวได้แก่ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ หอสมุดแห่งชาติ ห้องสมุดกระทรวงศึกษาธิการ ห้องสมุดกรมอาชีวศึกษา และห้องสมุดของสถาบันการศึกษาต่างๆ เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยศรีนครินทร-วิโรฒประสานมิตร เป็นต้น

1.2 คัดเลือกหลักฐาน

เมื่อได้หลักฐานซึ่งเป็นเอกสารต่างๆ ในปริมาณที่เพียงพอแล้ว ผู้วิจัยจึงนำหลักฐานเหล่านั้นมาคัดเลือก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องสมบูรณ์ โดยแบ่งหลักฐานเป็น 2 กลุ่มใหญ่คือ หลักฐานที่เกี่ยวข้องโดยตรงและหลักฐานประกอบ หากหลักฐานใดให้ข้อมูลแตกต่างไปจากหลักฐานส่วนใหญ่ ก็จะพยายามตรวจสอบกับต้นฉบับ และ เอกสารชั้นต้นที่พอจะค้นหาได้ ส่วนหลักฐานที่ไม่เกี่ยวข้องก็คัดออกไป

1.3 วิเคราะห์และประเมินคุณค่าหลักฐาน

โดยการ เปรียบเทียบกับหลักฐานอื่นที่กล่าวถึงในเรื่องเดียวกัน และการ ประเมินด้านการตรวจสอบความสมบูรณ์และความน่าเชื่อถือของหลักฐาน เพื่อให้ได้หลักฐานที่มีคุณค่า และเที่ยงตรงที่สุด

1.4 ตีความข้อมูลที่คัดเลือกแล้ว

ผู้วิจัยได้พยายามค้นหาความหมายและสาระสำคัญจากหลักฐานด้วยความ เป็น กลาง สรุป แสดงความคิดเห็น และวิพากษ์วิจารณ์ด้วยความระมัดระวัง

1.5 ผสมผสานและสังเคราะห์ข้อมูลที่คัดเลือกแล้ว

คือการนำข้อมูลที่เชื่อถือได้ พร้อมกับคำอธิบาย คำวิพากษ์วิจารณ์และข้อสรุป มาผสมผสานและสังเคราะห์เข้าด้วยกัน ให้เป็น เรื่อง เป็นราวตามโครงเรื่องที่วางไว้ด้วยการเขียน ที่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจง่าย และบางตอนใช้ข้อความในเอกสารชิ้นต้นหรือข้อคิดเห็นของนักวิชาการมา อ้างอิงแนวความคิดของผู้วิจัย

2. รวบรวมข้อมูลที่สังเคราะห์แล้วมาวิเคราะห์และเปรียบเทียบเพื่อประมวลพัฒนาการ ของหลักสูตรการงานอาชีพในด้านต่าง ๆ ในแต่ละสมัย และบ่งชี้สภาพการณ์ที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการ ของหลักสูตรการงานอาชีพ ในด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ในการวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้ วิธีการพรรณนาวิเคราะห์และตารางวิเคราะห์ประกอบกัน

3. นำเสนอผลการวิจัยเป็นความเรียงประกอบตารางและแผนภูมิ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้เอกสารรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับหลักสูตรการงานอาชีพในระดับประถมศึกษา ตั้งแต่ พ.ศ. 2435 ถึง พ.ศ. 2530
2. เป็นหลักฐานสำหรับครูอาจารย์ และผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการสอนวิชาการงาน-อาชีพในระดับประถมศึกษา ใช้ประกอบการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตร
3. เป็นพื้นฐานสำหรับการวิจัยศึกษาค้นคว้า เกี่ยวกับหลักสูตรและการสอนวิชาการงานอาชีพในระดับประถมศึกษาในอนาคต

การเสนอผลงานวิจัย

บทที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

คำจำกัดความ

ข้อตกลงเบื้องต้น

ข้อจำกัดของการวิจัย

ขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

แนวการเสนอผลงานวิจัย

บทที่ 2 สภาพการศึกษาด้านการงานอาชีพก่อนมีระบบการศึกษาตั้งแต่สมัยสุโขทัย อยุธยา ธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (ตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว) เพื่อแสดงให้เห็นถึงพื้นฐานความเป็นมาที่จะ ต่อเนื่องกับการศึกษาด้านการงานอาชีพใน พ.ศ. 2435 ถึง พ.ศ. 2530 ซึ่งจะวิเคราะห์โดยละเอียดในงานวิจัยนี้

บทที่ 3 พัฒนาการของหลักสูตรการงานอาชีพในยุคสมัยที่มีระบบการศึกษา การวิเคราะห์สภาพทั่ว ๆ ไปตั้งแต่ต้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ก่อนการประกาศตั้งโรงเรียนประเภทต่าง ๆ รวมทั้งสภาพการณ์ที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของหลักสูตรการงานอาชีพ โดยแยกวิเคราะห์ในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ด้านสังคม

พื้นฐานทางการประกอบอาชีพและค่านิยมในอาชีพรับราชการและผลสืบเนื่อง จากนโยบายการจัดการศึกษาในต้นรัชกาลที่ 5

ด้านเศรษฐกิจ

ผลกระทบจากการรุกรานทางการทหารและ เศรษฐกิจของจักรวรรดินิยมตะวันตก และการที่ผู้นำประเทศเห็นความสำคัญของการทหารและการเมืองมากกว่าเศรษฐกิจ ตลอดจนการ พัฒนาการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจ

ด้านการเมือง

การปรับปรุงและพัฒนาประเทศให้ทัดเทียมนานาชาติในสมัยรัชกาลที่ 5 แนวความคิดของบุคคลสำคัญทางการศึกษา และนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาลสมัยเปลี่ยนแปลง การปกครอง

บทที่ 4 พัฒนาการของหลักสูตรการงานอาชีพในระดับประถมศึกษาตั้งแต่ พ.ศ. 2435
ถึง พ.ศ. 2530 ในเรื่องความมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา อัตราเวลาเรียน กระบวนการเรียนการสอน
สื่อการสอน การวัดและประเมินผล ซึ่งจะเรียบเรียงและวิเคราะห์ตามลำดับเวลา โดยใช้วิธีการ
พรรณนาวิเคราะห์ประกอบกับตารางวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

บทที่ 5 สรุป

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย